

Лущик Ю. М., Пікулицька Л. В.

Сумський національний аграрний університет, Україна

Наочність як спосіб семантизації лексики на початковому етапі вивчення російської мови як іноземної.

Більша частина лексики на початковому етапі засвоюється студентами для того, щоб розуміти певні лексичні одиниці при читанні й на слух, а також щоб використовувати їх у власних усних і письмових висловлюваннях.

За законами пам'яті людині властиво забувати приблизно 50% отриманої інформації після її першого пред'явлення, а в цілому забування сильніше в перші дні після повідомлення нового, потім крива забування падає. З огляду на ці дані психології, викладач повинен побудувати перший етап роботи над новим словом так, щоб використати по можливості більшу кількість вправ у момент першого пред'явлення лексичного матеріалу, щоб забезпечити максимальну кількість повторень нового слова, можливість багаторазового прослуховування й відтворення його студентами в мовленні. Такий підхід вимагає від викладача ретельної уваги до вибору вправ, призначених для первинного відпрацювання лексики, і організації роботи з нею. Тому ознайомлення учнів з новими словами (презентація й семантизація) і їхнє первинне закріплення є дуже напруженою роботою.

Традиційна стратегія викладання іноземної мови припускає дві основні стадії роботи: семантизація лексичних одиниць й автоматизація лексичних одиниць.

Семантизація розглядається як процес розкриття значення іншомовних слів та їхнє запам'ятовування, автоматизація – як процес використання слів у говорінні з метою оволодіння ними.

Семантизація може бути частиною презентації. Існує два основних види семантизації – безперекладні (неперекладні) і перекладні способи семантизації – кожен з яких має свої особливості, переваги й недоліки.

Називаючи найпоширеніші способи семантизації, слід зазначити, що їхній вибір залежить від особливостей самого слова, характерних рис групи студентів, а також від лінгвістичної й професійної компетентності викладача.

На початковому етапі, коли тільки починається накопичення активного словника й слухачі-іноземці ще недостатньо володіють читанням, вимовою, графікою російської мови, ознайомлення зі словами в процесі бесіди й слухання зв'язного мовлення дається важко; слова можливо повідомляти лише в окремих фразах, і тільки після їхнього відпрацювання як лексичних одиниць, які наповнюють моделі, стає можливим використання їх у мовленні, у читанні текстів.

На цьому етапі переважають прийоми розкриття слів, у яких основна роль належить викладачеві: викладач повинен викликати у свідомості студента потрібне поняття – для цього він може використати наочність. Останнім часом знову стає актуальною проблема наочності при навчанні іноземним мовам. Це пояснюється багатьма причинами. Принцип наочності розглядається не як допоміжний, а як один з основних принципів у навчанні іноземній мові, тому що наочність так само не відділена від навчання іноземній мові, як мова не відділена від реальності. Наочність дуже бажана, дає гарні результати. До неперекладних способів семантизації, зокрема належить такий наочний спосіб, як, наприклад, візуальний.

Широко використовуються слайди, фотографії, малюнки, таблиці й самі предмети. Цей спосіб застосовується для розкриття значення слів, що позначають реальні предмети, наприклад, їжа або меблі, або назви професій, опис людей, дії або заняття (види спорту та дієслова руху). За допомогою цього способу легко організувати взаємодію студентів. Наприклад, ряд малюнків, що зображують різні види їжі слугує для представлення таких слів, як *вода, сок, молоко, чай* і т. ін. За допомогою цих карток можна організувати керований викладачем робочий діалог:

- *Там чай?*

- *Да, там чай?*

- *Где чай?*

- *Чай там.*

- *Что там?*

- *Там чай.*

При цьому слід також звертати увагу, що паралельно відбувається і відпрацювання фонетичного матеріалу, інтонаційних конструкцій а також знань граматики початкового рівня.

Виконання різних видів тренувальної діяльності готує студентів до виконання навчальних завдань з читання та усного мовлення. Поповнивши запас активного словника новою лексикою, студенти готові успішно впоратись з усними та письмовими завданнями до певної теми.

У той же час викладачі іноді чують і застережливі голоси: не можна захоплюватися наочністю, треба бути обачним у застосуванні наочних засобів. Наприклад, при вивченні теми «Одежда» легко виявити предмети одягу на студентах в аудиторії, але не слід вказувати на них, тому що молода людина може відчувати себе некомфортно. З тих самих причин викладачеві легше зазвичай використати малюнки для введення лексики «Человек и части тела».

Можна використати предметну наочність, тобто ті предмети, які перебувають в класі або можуть бути у викладача й студентів. Можна залучити образотворчу наочність і наочність дією, звукову й контекстуальну. Сьогодні на уроках багато викладачів переходять на використання відео наочності, де сполучаються дія й звук, наочність предметна й ситуативна, де за допомогою стоп-кадру можна наочно виділити той момент, предмет, вираження почуття й т.д., які необхідно семантизувати. Критеріями для вибору певного виду наочності є: доступність, простота й доцільність.

Наочність збільшує ефективність навчання, допомагає студентові засвоювати мову більш осмислено й з більшим інтересом. Значення наочності у тому, що вона мобілізує психічну активність студентів, викликає інтерес до занять іноземною мовою, розширює обсяг засвоюваного

матеріалу, знижує стомлюваність, тренує творчу уяву, полегшує весь процес навчання.